

Deres ref.: 12/185 KSj

Oslo, 25.04.2012

Høring - NOU 2012: 3 Fripoliser og kapitalkrav

1. Fripoliser med investeringsvalg

I NOU 2012: 13 foreslår Banklovkommisjonen at fripoliseinnehavere og pensjonsinnretning, ved utstedelse av fripolise eller senere, skal kunne avtale at en fripolises premiereserve skal forvaltes som en investeringsportefølje. Fripoliseinnehaveren skal ved en slik avtale tilordnes avkastningen av investeringsporteføljen, men rentegarantien bortfaller. Samtidig vil fripoliseinnehaveren måtte bære risiko for verdiendringer av porteføljen.

Banklovkommisjonen begrunner forslaget om å innføre investeringsvalg for fripoliser først og fremst ut fra den belastning fripoliser vil utgjøre for pensjonsinnretningene ved innføring av nye kapitalkrav ved innføring av Solvens II-regelverket¹ og det vises til² at forslaget er i tråd med anbefalinger fra Finanskriseutvalget, Finanstilsynet og FNO. Kommisjonen drøfter i liten grad i hvilken utstrekning en slik endring vil være hensiktsmessig sett fra fripoliseinnehaverens side. Innledningsvis³ heter det;

Etter overgangen til fripolise vil det således være fripoliseinnehaveren som vil bære risikoen for at verdien av investeringsporteføljen blir redusert. På den annen side vil investeringsvalget gi fripoliseinnehaveren mulighet til å øke verdien av fripolisen i forhold til hva som ville ha blitt resultatet om forvaltningen knyttet til vanlige fripoliser ble videreført.

Banklovkommisjonen gjør imidlertid ikke noe forsøk på å tallfeste hvorledes forventet avkastning og risiko vil kunne endre seg for fripoliseinnehaveren ved å gå over på investeringsvalg.

Banklovkommisjonen synes å være innforstått med at det hefter risiko ved å innføre en valgordning i avtaleforhold hvor den profesjonelle part har en utvilsom fordel av et gitt utfall, men hvor det ikke er like åpenbart hva som er til fordel for avtalepartneren. Banklovkommisjonen foreslår derfor at pensjonsinnretningen skal ha en utførlig opplysningsplikt før det inngås avtale om å forvalte fripolisen med investeringsvalg.

Pensjonskasseforeningen støtter Banklovkommisjonens forslag om å åpne for investeringsvalg for fripoliser utstedt etter foretakspensjonsloven § 4-7, men vil understreke det store behovet for saklig og god informasjon til fripoliseinnehaverne i forbindelse med valget. Informasjonsplikten må bl.a. omfatte en sammenlikning mellom institusjonens kostnadsdekning ved investeringsvalg⁴ og kostnadsdekning ved vanlig forvaltning av fripolisen.⁵

¹ Utredningens kapittel 2.

² Avsnitt 5.1.1

³ Avsnitt 0.1

⁴ Jf. forslag til § 4-7a (5)

⁵ Jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 og forskrift til forsikrings(virksomhets)loven § 5-2.

2. Fripolise med lav premiereserve

Etter lov om foretakspensjon § 4-7 (1) kan arbeidstakeren, dersom opptjent premiereserve er mindre enn 50 % av folketrygdens grunnbeløp, kreve at midlene knyttet til en fripolise utstedt etter § 4-6 overføres til annen pensjonsordning eller individuell pensjonsavtale.

For å begrense omfanget av små fripoliser foreslår Banklovkommisjonen at grensen i § 4-7 heves til 150 % av folketrygdens grunnbeløp.

Pensjonskasseforeningen støtter Banklovkommisjonens forslag.

3. Hurtigere avvikling av fripoliser med lavt pensjonsbeløp

Etter foretakspensjonsloven § 5-6 annet ledd første punktum kan det i regelverket fastsettes at pensjonens løpetid skal settes ned til det antall år som er nødvendig for at årlig pensjon kommer opp på et nivå som er nødvendig for at årlig pensjon skal tilsvare om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Denne bestemmelsen bidrar således til en hurtigere avvikling av den del av pensjonsinnretningenes fripoliseporteføljer som omfatter pensjonsforhold med lave årlige pensjonsbeløp og relativt beskjedne premiereserver, og vil dermed bidra til reduksjon av kostnader.

Banklovkommisjonen foreslår at utbetalingstiden for opphørende ytelser kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag **40 prosent** av folketrygdens grunnbeløp og at livsvarige ytelser kan endres til opphørende ytelser i det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag **30 prosent** av folketrygdens grunnbeløp.

Pensjonskasseforeningen støtter for så vidt forslaget til endringer, men vil påpeke at § 5-1 (2) er høyst uklar i sin formulering. Bestemmelsen (etter forslag til endring) lyder:

(2) Det kan fastsettes i regelverket at alderspensjon skal opphøre eller settes ned ved fylte 77 år eller senere, men ikke i noe tilfelle før alderspensjon har vært utbetalt minst i 10 år. Utbetalingstiden for opphørende ytelser kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 40 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Medlemmet kan kreve at livsvarige ytelser endres til opphørende ytelser i det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp dersom institusjonen samtykker til dette. § 5-6 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende for omregning etter annet og tredje punktum.

Forutsetter bestemmelsen i annen setning at dette er fastsatt i regelverket?

Forutsetter bestemmelsen i annen setning at dette er fastsatt i regelverket – d.v.s. er det opp til bedriften å bestemme om det skal finnes en slik adgang? Fordres det at medlemmet skal ønske (kreve) dette? Det synes videre lite meningsfylt i en lovbestemmelse å legge til grunn at, "Medlemmet kan kreve ..." dersom institusjonen samtidig kan *nekte å samtykke*.

4. Fripoliser og tilleggsavsetninger

Pensjonskasseforeningen ønsker å fremme et eget forslag til endring i forskrift til forsikringsloven⁶ § 5-4 som kan bidra til å gjøre forvaltningen av midler knyttet til fripoliser mer fleksibel og bidra til høyere avkastning, med høyere pensjoner for poliseinnehaverne og bedre kostnadsdekning for pensjonsinnretningene som følge.

Forskrift til forsikringsloven⁷ § 5-4 omhandler bruk av tilleggsavsetninger ved forsikringstilfelle, opphør av kontrakt mv. og lyder:

⁶ Forsikringsvirksomhetsloven

⁷ Forsikringsvirksomhetsloven (FOR 2006-06-30-869)

*Tilleggsavsetninger knyttet til individuell rente- og pensjonsforsikring⁸ skal benyttes til engangspremier for årlig forhøyelse av pensjonsytelsene, **første gang innen ett år etter** at pensjon ble utbetalt. Hvert år benyttes en del av tilleggsavsetningene tilsvarende den prosentvise reduksjon av premiereserven i løpet av året, eller en så stor del at ytelsene kan forhøyes like meget som i foregående år. Skal pensjon utbetales i et fastsatt antall av år, skal i tilfelle gjenværende tilleggsavsetninger utbetales i det siste år av perioden.*

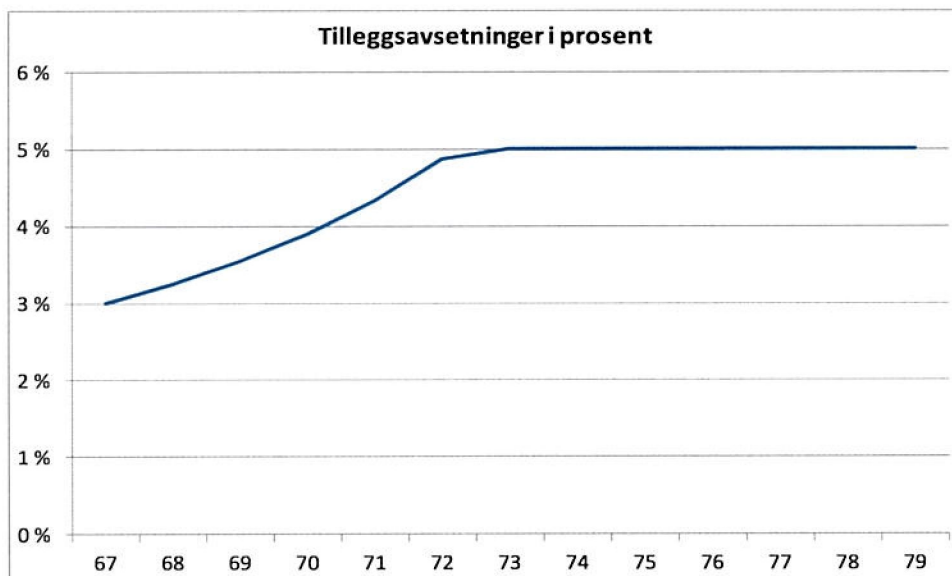
Rasjonale for denne bestemmelsen er selvsagt at livsforsikringsselskapet ikke skal "arve" alle tilleggsavsetninger knyttet til individuelle kontrakter etter hvert som innehaverne går bort.

Tilleggsavsetninger knyttet til en fripolise vil – i kroner – som følge av denne bestemmelsen gradvis nedbygges i takt med at premiereserven reduseres, slik at tilleggsavsetninger i prosent av premiereserven holdes konstant.

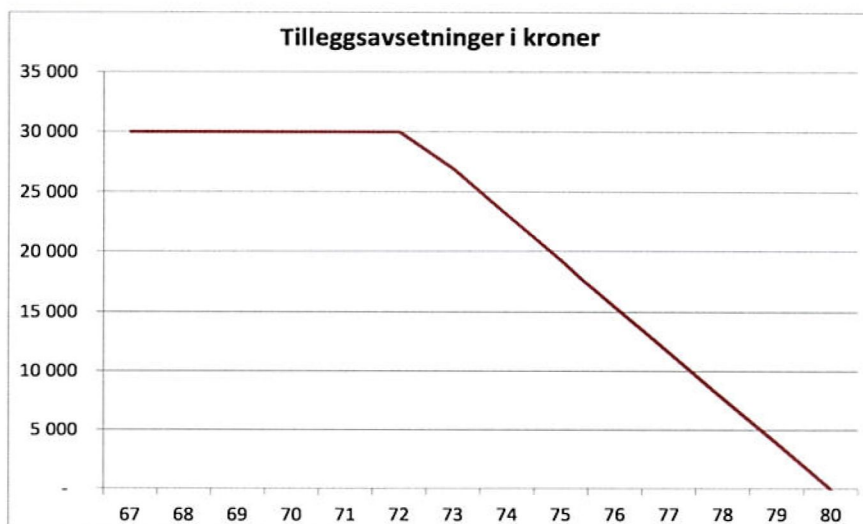
Bestemmelsens annen del: "... eller en så stor del at ytelsene kan forhøyes like meget som i foregående år" er særlig uheldig og vil kunne bidra til at alle tilleggsavsetninger knyttet til en fripolise i året etter et år med god avkastning "tømmes" fullstendig.

Det er et generelt problem at tilleggsavsetninger generelt er på et for lavt nivå i livsforsikringsselskap og pensjonskasser. Med lavt rentenivå og svake konjunkturer synes det også å kunne bli vanskelig for pensjonsinstitusjonene å bygge opp ytterligere tilleggsavsetninger i de nærmeste årene, noe som – med Solvens II på trappene – vil være et problem.

En endring av profilen for nedbetaling av tilleggsavsetninger knyttet til fripoliser vil være til hjelp. En slik profilendring vil kunne ha ulik form. Et alternativ kunne være, ikke å redusere tilleggsavsetninger (i kroner) så lenge tilleggsavsetninger er under en viss prosent av premiereserven, for eksempel tilsvarende to ganger beregningsrenten (5 % i figuren under): Figurene under illustrerer hvorledes tilleggsavsetninger vil utvikle seg ved en fripolise på 1 mill kroner og 3 % tilleggsavsetninger i utgangspunktet.

⁸ Herunder fripoliser - jf. lov om foretakspensjon § 4-7.

Forventningsmessig ville fripoliseinnehaverne få utbetalt alle tilleggsavsetninger knyttet til sin kontrakt – men noe senere enn under gjeldende regler. I mellomtiden ville høyere tilleggsavsetninger gi pensjonsinnretningen mulighet til å investere midlene knyttet til kontrakten mer hensiktsmessig med forventninger om en høyere avkastning.

5. En mer fleksibel bruk av tilleggsavsetninger

Banklovkommisjonens medlemmer Dyrhaug, Vihovde, Løfsgaard, Skomsvold og Breck påpeker at forslagene som er fremmet i utredningen ikke er tilstrekkelige til å avhjelpe utfordringene som oppstår med nye kapitalkrav under Solvency II i nødvendig grad. Disse medlemmer mener derfor at det er flere forhold i utredningen knyttet til oppbygging og bruk av bufferkapital som må drøftes, blant annet regelverket for disponering av overskuddsmidler samt bruk av tilleggsavsetninger ved negativ avkastning.

Pensjonskasseforeningen støtter dette synspunkt. En mer fleksibel bruk av bufferkapital – herunder bruk av tilleggsavsetninger til dekning av negativ avkastning - vil gi pensjonsinnretningene rom for en mer fleksibel kapitalforvaltning med forventet høyere avkastning over tid. Samtidig vil kravene til ansvarlig kapital ved innføring av Solvens II-bestemmelsene blir mindre.

Banklovkommisjonens utredning synes lite konsistent, når det på den ene side hevdes at innføring av investeringsvalg ved forvaltning av fripoliser vil kunne gi poliseinnehaverne en høyere avkastning og høyere pensjoner – og det samtidig legges til grunn at en mer offensiv kapitalforvaltning som følge av mer fleksibel bruk av bufferkapital ikke vil ha noen effekt på avkastningen i pensjonsinnretningene.

Det synes heller ikke konsistent, at foretak på den ene side skal kunne avtale at en pensjonsordning skal forvaltes med investeringsvalg⁹ med en "valgfri" rentegaranti¹⁰ - mens det på den annen side ikke skal kunne avtales en mer fleksibel oppbygging og bruk av bufferkapital i en "ordinær" ordning. Pensjonskasseforeningen vil foreslå at oppbygging og bruk av tilleggsavsetninger knyttet til en pensjonsordning overlates til forhandlinger mellom foretak og pensjonsinnretning.

Det heter i utredningens avsnitt 4.2.3 at:

Forsikringsvirksomhetsloven § 9-17 inneholder allerede regler som gir livsforsikringsselskapene en ganske vid adgang til å foreta årlige

⁹ Lov om foretakspensjon § 11-1.

¹⁰ Forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 annet ledd bokstav c.

tilleggsavsetninger og derved bygge opp en betydelig bufferkapital på denne måten. Loven inneholder ingen egen grense for størrelsen av årets tilleggsavsetninger. ...

Dette er i beste fall en "sannhet med modifikasjoner". Som vi gjorde rede for i vår høringsuttalelse til forslag til endring i forskrift til forsikringsvirksomhetsloven vedrørende beregning av tilleggsavsetninger,¹¹ innebærer § 5-6 i forskriften en meningsløs og upraktisk begrensning på oppbygging av tilleggsavsetninger. Det var med undring Pensjonskasseforeningen konstaterte at våre innsigelser til bestemmelsen ikke ble tatt til følge.

Med vennlig hilsen,
Pensjonskasseforeningen

Rolf A. Skomsvold
Generalsekretær

¹¹ Finansdepartementets høringsbrev av 04.07.2011 – jf. vår høringsuttalelse:
<http://www.regjeringen.no/pages/16778689/pensjonskasseforeningen.pdf>